

Reviderat yrkande
2023-01-09

(Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Socialdemokraterna,
Demokraterna)

Ärende nr 3.7

Yrkande angående Motion av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att föreslå hur arbetet för en giftfri miljö skulle kunna byggas upp och organiseras med ett liknande koncept som Göteborgs Stads klimatomställningsfunktion inom budgetram.
2. Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att utöver nuvarande resurser för kemikaliarbetet undersöka möjligheterna till externa finansiering för att möjliggöra inrättandet av en omställningsfunktion för ett giftfritt Göteborg.
3. I övrigt anse motionen besvarad.

Yrkandet

Flera av remissinstanserna är positiva till ett samlat grepp kring kemikalierna i Göteborg. Kemikalier har stor påverkan på människor och det finns tusentals olika kemiska produkter som används i stor mängd. Då är det viktigt att alla som bor i Göteborg ska ha ett giftfritt liv, inte minst barn som är extra känsliga.

Stadens kemikaliarbete är organiserat så att det finns kompetens för giftfri miljö utspritt hos olika förvaltningar och bolag som kan ge företag och personer stöd. Dock är Miljö- och klimatnämnden positiv till att giftfri miljö får en högre prioritering och föreslår att ett liknande koncept som Göteborgs Stads klimatomställningsfunktion skulle kunna inrättas även för arbetet mot en giftfri miljö.

En omställningsfunktion skulle kunna ökat tempot i stadens alla verksamheter för arbetet med giftfri miljö. Funktionen skulle kunna jobba med effektivare arbetssätt, testa mer flexibla arbetssätt och utveckla strategiska satsningar där staden kan driva på samhällsomställningen för att nå stadens miljö- och klimatmål.

Miljö- och klimatnämnden får därför i uppdrag att föreslå hur arbetet för en giftfri miljö skulle kunna byggas upp och organiseras med ett liknande koncept som Göteborgs Stads klimatomställningsfunktion.

Utöver miljö- och klimatnämndens nuvarande resurser för kemikaliarbete vill vi att nämnden undersöker möjligheterna till externa finansiering, till exempel från EU samt att även undersöka möjligheterna till följeforskning av metoden omställningsfunktion.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-09-28

Diarienummer 0381/22

Handläggare

Anna Säveskog

Telefon: 031-368 02 33

E-post: anna.saveskog@stadshuset.goteborg.se

Motion av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum

Motionen

Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar att miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum som ska hjälpa stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå målet om en hälsosam livsmiljö.

Motionärerna beskriver i motionen att det idag inte längre finns någon plats på jorden där det inte finns främmande ämnen som vi människor har designat.

Motionärerna pekar på att Stockholm stad sedan 2014 har ett inrättat Kemikaliecentrum¹, ett resurscentrum som hjälper stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå visionen om ett giftfritt Stockholm. För att nå målet behövs ett målinriktat och långsiktigt arbete, därför vill motionärerna att det inrättas ett lokalt Kemikaliecentrum i Göteborg med inspiration från arbetet i Stockholm. Motionärerna vill att centret samverkar med akademien så att staden kan bli en testarena för olika metoder att minska kemikaliebelastningen på människa och miljö. Motionärerna menar att det skulle kunna stärka stadens interna utfasning av farliga kemikalier såväl som utgöra ett stöd för privatpersoner och företag.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till miljö- och klimatnämnden, nämnden för inköp och upphandling och lokalnämnden. Remissinstansernas sammanfattade svar framgår i nedanstående tabell.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Miljö- och klimatnämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande.	Miljö- och klimatnämnden lyfter att Göteborg Stad och Stockholms stad har olika modeller för att hantera kemikaliefrågorna. De tydligaste skillnaderna mellan hur arbetet för en giftfri miljö bedrivs i Göteborgs Stad respektive Stockholms stad är dels placeringen av resurserna.

¹ <https://miljobarometern.stockholm.se/miljogifter/kemikaliecentrum/>

		<p>I Stockholms stad är resurserna samlade i kemikaliecentrumet som har sin organisatoriska hemvist på miljöförvaltningen, medan det i Göteborgs Stad finns kompetens inom giftfri miljö utspritt hos förvaltningar och bolag. Göteborg har till exempel miljöspecialister på förvaltningen för inköp och upphandling, som bevakar kemikalieaspekten vid upphandlingar. I Stockholm är Kemikaliecentrum en resurs när det gäller kemikaliekraV i upphandlingar.</p> <p>Kunskapsstöd – Miljö- och klimatnämnden bedömer att det finns stöd att få på annat håll för både företag och privatpersoner;</p> <p>Nämnden ser dock positivt på motionens förslag om att giftfri miljöfrågan bör få en högre prioritering och att mer resurser satsas för att driva på arbetet för ett giftfritt Göteborg. Nämnden föreslår att ett liknande koncept som Göteborgs Stads klimatomställningsfunktion skulle kunna inrättas även för arbetet mot en giftfri miljö.</p>
Nämnden för inköp och upphandling	Tillstyrker	<p>Innehållet i uppdraget om ett kemikaliecentrum behöver anpassas efter Göteborgs Stads styrning och inte direkt kopieras från Stockholms stads modell. Nämnden anser till exempel att ansvar för inköpsfrågor och krav i upphandlingar fortsatt bör ligga på respektive styrelse och nämnd. Nämnden ser positivt på om ett kemikaliecentrum skulle kunna fungera rådgivande och ge stöd i uppföljning av krav.</p>
Lokalnämnden	Tillstyrker	Lokalnämnden ser att ett kemikaliecentrum kan gynna

		<p>lokalförvaltningen genom ökat centralt kunskapsstöd och vägledning gällande kemikalier. Effekterna av stödet ses kunna stärka det strukturerade arbetet med minskning av användandet av skadliga ämnen och utfasning av farliga kemikalier i projektering, byggnation och förvaltning av lokaler.</p>
--	--	--

Bedömning ur ekonomisk dimension

Stockholms Kemikaliecentrums årliga budget är cirka nio miljoner kronor. Att inrätta ett koncept med resurser på motsvarande nivå som Stockholm stad har skulle innebära en utökning med sex till sju heltidstjänster.

Utökade resurser till kemikaliearbetet har potential att leda till att varor som köps in av förvaltningar och bolag inte innehåller skadliga ämnen. Varorna blir då lämpliga för återanvändning och återvinning vilket främjar den cirkulära ekonomin.

Lokalnämnden lyfter att en övergripande effektivisering av kemikaliearbetet kan leda till indirekt kostnadseffektivisering avseende förvaltningens kemikaliearbete.

Bedömning ur ekologisk dimension

Ny forskning från Stockholm Environment Institute (SEI) visar att planetens gräns för utsläpp av kemikalier är nådd. Skadliga ämnen som hamnar i miljön kan vara giftiga, långlivade, och tas upp av levande organismer. I Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram kopplar följande mål till innehållet i motionen: Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö och delmålet Göteborgs Stad minskar användningen av skadliga ämnen. Delmålet innebär att staden ska minska användningen av skadliga ämnen både i produkter och varor.

Miljöförvaltningen arbetar löpande med att minska risken för miljö- och hälsofarliga ämnen. Förvaltningen stöttar stadens verksamheter genom att driva nätverk, ta fram stödmaterial kopplat till stadens miljöledningssystem, vara kunskapsnav samt ge stöd i implementering och användning av stadens kemikaliehanteringssystem. Miljötillsyn som bedrivs gentemot fastighetsägare och verksamheter är också en del stadens kemikaliearbete.

Bedömning ur social dimension

Barn är känsligare för kemikalier än vuxna och gynnas därför i ännu större utsträckning av ett bra kemikaliearbete. Även ur arbetsmiljösynpunkt är kemikaliearbetet viktigt för att förhindra att anställda inom staden utsätts för skadliga ämnen. Ökat fokus på kemikaliearbete skulle i stort sett gynna invånare i staden eftersom de allra flesta kommer i kontakt med stadens verksamheter på ett eller annat sätt, exempelvis genom sitt boende, anställning, eller besök i stadens lokaler.

I en studie som genomförts på 100 förskolor i Stockholm kunde det påvisas att åtgärder som vidtagits för en kemikaliesmart förskola hade positivt mätbara effekter. När

miljöbedömda material användes vid ombyggnation blev effekten ännu större.
(Hazardous substance rediction through phase out of old articles and materials in pre-schools, Lagerqvist m.fl. 2018.)

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor:

1. Motionen
2. Miljö- och klimatnämndens handlingar 2022-08-30 § 152
3. Nämnden för inköp och upphandlings handlingar 2022-06-15 § 61
4. Lokalnämndens handlingar 2022-06-15 § 91

Handling 2022 nr 45

Motion av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum

I ny forskning som publicerades januari 2022 slår 14 forskare fast att de planetära gränserna för utsläpp av kemikalier nu har överskridits, med globala risker som följd. Det finns idag inte längre någon plats på jorden där det inte finns främmande ämnen som vi människor har designat. Det är mycket oroande kunskap som kräver förändring. Uppskattningsvis finns cirka 350 000 olika typer av tillverkade kemikalier på marknaden. De används i plaster, industrikemikalier, bekämpningsmedel, kemikalier i produkter, antibiotika, andra läkemedel och mycket annat. Betydande volymer av dessa kemikalier tillförs miljön varje år. Vi har ännu inte sett de långsiktiga effekterna för ekosystemen och för våra liv av denna kemikaliecocktail. Men vi vet att både växter och djur påverkas negativt av miljögifter. Generellt bryts miljögifter ner sakt och koncentreras ju högre upp i näringskedjan vi kommer. Det gör oss människor utsatta. Miljögifter kan orsaka cancer, njurskador, leverskador, inlärningssvårigheter, fortplantningsproblem, beteendeförändringar, mm. Liksom flera av våra stora miljöproblem, så är förekomsten av kemikalier en global fråga, men det finns också lokala insatser för att minska spridningen av farliga kemikalier.

Miljöpartiet vill att alla som växer upp i Göteborg ska få ett giftfritt liv. Barn är extra känsliga, därför har vi drivit på stadens arbete med "Giftfri förskola" och "Giftfri skola". Det arbetet behöver utvecklas och fortsätta, men vi behöver göra mer. I dagsläget är det omöjligt att helt undvika farliga kemikalier. Kemikalier sprids i miljön både direkt genom utsläpp och diffust genom läckage från olika produkter i genom hela livscykeln. I många fall kan det vara komplicerat att förstå vilka kemikalier olika produkter innehåller och vilka alternativ som är de bästa för att handla giftfritt.

Stockholm stad har sedan 2014 inrättat Kemikaliecentrum¹, ett resurscentrum som hjälper stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå visionen om ett giftfritt Stockholm. I Göteborg stads miljö- och klimatprogram finns miljömålet "Människan - Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö". För att nå målet behövs ett målinriktat och långsiktigt arbete. Därför vill vi i Miljöpartiet inrätta ett lokalt Kemikaliecentrum med inspiration från arbetet i Stockholm. Vi vill att centret samverkar med akademien så att staden blir en testarena för olika metoder att minska kemikaliebelastningen på människa och miljö.

¹ <https://miljobarometern.stockholm.se/miljogifter/kemikaliecentrum/>

Det skulle stärka stadens interna utfasning av farliga kemikalier såväl som utgöra ett stöd för privatpersoner och företag. Genom att erbjuda kunskapsstöd i arbetet mot kemikalier kan vi skynda på arbetet för ett giftfritt Göteborg.

Kommunfullmäktige föreslås att besluta:

Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum som ska hjälpa stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå målet om en hälsosam livsmiljö.

Helena Norin (MP)

Karin Pleijel (MP)

§ 152 Dnr MKN-2022-5238

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum, SLK 0381/22

Beslut

1. Miljö- och klimatnämnden skickar över miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande över motion av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum, till kommunstyrelsen.
2. Miljö- och klimatnämnden avstyrker motionen om att inrätta ett kemikaliecentrum i Göteborg.

Handlingar

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2022-08-18 med bilaga.

Yrkanden

Helena Norin (MP) med instämmande av V yrkar på att nämnden tillstyrker motionen.

Ellen Österberg (L) med instämmande av M, C, S och SD yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på bifall till miljöförvaltningens förslag mot bifall till yrkandet från Helena Norin och finner att nämnden bifaller miljöförvaltningens förslag.

Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd omröstningsordning är: ”Ja” för bifall till miljöförvaltningens förslag, ”Nej” för bifall till yrkandet från Helena Norin.

Följande röstar ja: Gustaf Göthberg (M), Roshan Yigit (S), Anders Åkvist (D), Ellen Österberg (L), Kochar Wallad Begi (S) Lars Andreasson (D), Tony Liljendahl (SD) och Emmyly Bönfors (C).

Följande röstar nej: Gunvor Bergkvist (V), Helena Norin (MP) och Lena Hammarström (V).

Miljö- och klimatnämnden beslutar med 8 röster mot 3 att bifalla miljöförvaltningens förslag.

Handlingar skickas till

Kommunstyrelsen

Utdrag ur protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-08-30

Dag för justering

2022-09-02

Vid protokollet

Sekreterare

Sara Alander

Ordförande

Emmyly Bönfors Jansson (C)

Justerande

Helena Norin (MP)

Justering av protokollet har tillkännagivits genom anslag på kommunens anslagstavla 2022-09-02.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-08-18

Diarienummer 2022-5238

Handläggare

Kristina Fermskog

Telefon: 031-368 37 58

E-post: kristina.fermskog@miljo.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över motion av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum, SLK 0381/22

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden skickar över miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande över motion av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum, till kommunstyrelsen.
2. Miljö- och klimatnämnden avstyrker motionen om att inrätta ett kemikaliecentrum i Göteborg.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har gett miljö- och klimatnämnden möjlighet att yttra sig över motion om att inrätta ett kemikaliecentrum. Förslaget innebär att miljö- och klimatnämnden ska få i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum som ska hjälpa stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå målet om en hälsosam livsmiljö.

Miljöförvaltningen avstyrker förslaget i motionen eftersom det upplägg som motionen föreslår, inrättande av ett resurscentrum, inte ligger i linje med hur Göteborgs Stad har valt att organisera sitt miljö- och klimatarbete, vilket konkretiseras via miljö- och klimatprogrammet. Det ligger således inte heller i linje med hur miljö- och klimatnämnden driver och samordnar stadens arbete inom ramen för den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling.

Förvaltningen ställer sig positiv till att frågan om giftfri miljö uppmärksammas på detta sätt och föreslår i stället att Kommunfullmäktige ger miljö- och klimatnämnden i uppdrag att inrätta en funktion motsvarande den som finns för klimatomställning. Detta med syfte att effektivisera och öka nyttan i arbetet för en giftfri miljö i Göteborgs Stad. Att tydligare prioritera arbetet för en giftfri miljö bedöms förbättra möjligheterna att uppnå Göteborgs Stads mål i miljö- och klimatprogrammet *Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö* samt delmålet *Göteborgs Stad minskar användningen av skadliga ämnen*.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att genomförandet av förslaget i motionen skulle kräva utökade resurser till nämnden. Om avsikten med motionen är att vi ska inrätta ett koncept med resurser på motsvarande nivå som Stockholm har, skulle det innebära en utökning med

sex till sju heltidstjänster. Stockholms Kemikalicentrums årliga budget är cirka nio miljoner kronor.

Om det inrättas en omställningsfunktion för arbetet mot en giftfri miljö (se Förvaltningens bedömning nedan) kommer det innebära behov för utökade resurser för att utveckla denna omställningsfunktion. Hur mycket beror på vilken ambitionsnivå staden väljer. Vidare kommer det behövas resurser för att genomföra de åtgärder som funktionen identifierar. Jämför med att ta fram en klimatinvesteringsplan.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ekologisk dimension beskrivs under rubriken Förvaltningens bedömning nedan.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningens bedömning ur social dimension utgår från barnens miljö, där alla har rätt till en giftfri uppväxt genom bland annat en giftfri förskola och skola. I en studie som genomförts på 100 förskolor i Stockholm kunde det påvisas att åtgärder som vidtagits för en kemikaliesmart förskola hade positivt mätbara effekter. Barns exponering hade halverats efter att kemikaliesmarta åtgärder genomförts¹. När miljöbedömda material användes vid ombyggnation blev effekten ännu större. Intentionen i motionen går i linje med Göteborgs stads miljömål för människan, där barns livsmiljöer är prioriterade. Detta skulle stärkas av en satsning på nämndens arbete för en giftfri miljö.

Bilaga

1. Motion av Helena Nordin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum, SLK 0381/22.

¹ Hazardous substance reduction through phase out of old articles and materials in pre-schools (Lagerqvist m.fl.), 2018.

Ärendet

Kommunstyrelsen har gett miljö- och klimatnämnden möjlighet att yttra sig över motion om att inrätta ett kemikaliecentrum senast den 25 augusti 2022. Miljöförvaltningen har begärt och fått förlängd remisstid till den 2 september 2022 för behandling i miljö- och klimatnämnden den 30 augusti 2022.

Miljöförvaltningen har bedömt förslaget i remissen och tagit fram förslag till yttrande som redovisas i detta tjänsteutlåtande.

Beskrivning av ärendet

Motionen föreslår att det ska inrättas ett lokalt kemikaliecentrum med inspiration från befintligt kemikaliecentrum i Stockholm. Förslaget tar sin utgångspunkt i en forskningsartikel från januari 2022 som slog fast att den planetära gränsen för ”nya företeelser” (novel entities), som bland annat innefattar kemiska ämnen och plaster, överskrids. Detta understryker att giftfri miljö är ett område vi fortsatt behöver arbeta med för att minska riskerna för människors hälsa och miljön. Motionen konstaterar att förekomsten av kemikalier är en global fråga, liksom många andra miljöproblem, men att det behövs lokala insatser för att minska problemen.

Motionens förslag

Motionen föreslår att miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum, som ska hjälpa stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå målet om en hälsosam livsmiljö.

Det föreslagna centret i Göteborg ska enligt motionen:

- Samverka med akademien så att staden blir en testarena för olika metoder att minska kemikaliebelastningen på människa och miljö.
- Stärka stadens interna utfasning av farliga kemikalier.
- Vara ett stöd för privatpersoners och företags utfasning av farliga kemikalier.
- Erbjuder kunskapsstöd för att skynda på arbetet för ett giftfritt Göteborg.

Förvaltningens bedömning

Miljöförvaltningen arbetar löpande med att minska risken för att människor exponeras för miljöfarliga ämnen med målet att nå en hälsosammare livsmiljö i Göteborg. I miljö- och klimatprogrammet finns delmålet *Göteborgs Stad minskar användningen av skadliga ämnen* vilket innebär att staden ska minska användningen av skadliga ämnen både i produkter och varor. Miljöförvaltningen stöttar stadens verksamheter genom att driva nätverk, ta fram stödmaterial kopplat till det stadengemensamma miljöledningssystemet, vara kunskapsnav samt ge stöd i implementering och användning av stadens kemikaliehanteringssystem. En viktig del av stadens kemikaliearbete är också den miljötillsyn som bedrivs gentemot fastighetsägare och verksamheter i Göteborg. Tillsynen stöttar verksamheterna via inspektioner, där man bland annat kontrollerar om det finns en fungerande egenkontroll enligt miljöbalkens krav.

Förvaltningen ser positivt på motionens förslag om att giftfri miljö-frågan bör få en högre prioritering och att mer resurser satsas för att driva på arbetet för ett giftfritt Göteborg.

Göteborg och Stockholm har olika modeller för att hantera kemikaliefrågorna

På miljöförvaltningen i Göteborgs Stad finns idag en årsarbetare inom arbetet för en giftfri miljö. Utöver det är miljöförvaltningen även lokal tillsynsmyndighet inom miljöbalkens område. På Kemikaliecentrum i Stockholm finns sju handläggare och en enhetschef. Det är ett resurscentrum med specialkompetens inom miljökemi. Deras årliga budget är cirka nio miljoner kronor.

De tydligaste skillnaderna mellan hur arbetet för en giftfri miljö bedrivs i Göteborgs Stad respektive Stockholms Stad är dels placeringen av resurserna, dels hur arbetet styrs politiskt. I Stockholms Stad är resurserna samlade i kemikaliecentrumet som har sin organisatoriska hemvist på miljöförvaltningen, medan det i Göteborgs Stad finns kompetens inom giftfri miljö utspritt hos förvaltningar och bolag. Här många och med vilken kompetens avgörs av respektive förvaltning/bolags behov utifrån deras respektive uppdrag. Arbetet i Stockholm Stad styrs via stadens kemikalieplan, medan arbetet i Göteborgs Stad styrs via Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram och implementeringen av detsamma i respektive nämnd och styrelse.

Göteborg har till exempel miljöspecialister på förvaltningen för inköp och upphandling, som bevakar kemikalieaspekten vid upphandlingar. I Stockholm är Kemikaliecentrum en resurs för hela staden när det gäller kemikaliekrav i upphandlingar. Kemikaliecentrum stödjer och följer upp arbetet för en giftfri miljö i Stockholms förvaltningar och bolag, vilket inbegriper såväl att kartlägga och fasa ut kemikalier samt gifter, som konkret stöd med att formulera och följa upp upphandlingskrav. När Stockholms Kemikaliecentrum arbetar med upphandlingskrav utgår de från en central del i den organisation som gör centrala upphandlingar, stadens serviceförvaltning, och är ofta med i hela processen från förarbete till uppföljning för de stora avtal som gäller för alla stadens förvaltningar och bolag. Många artikelgrupper berörs och prioriteringen mellan dem sker enligt kemikalieplanens prioriteringar. När det gäller krav i lokala upphandlingar behöver verksamheterna själva efterfråga Kemikaliecentrums stöd. I Göteborg ligger ansvaret för inköpsfrågor och krav i upphandlingar på respektive styrelse och nämnd och att ha koll på både inköp och användning av kemikalier utgör en del av arbetet.

Omställningsfunktion för arbetet med giftfri miljö

Omställningen till ett ekologiskt hållbart och giftfritt Göteborg innebär stora utmaningar, så också för stadens styrning- och ledningsstruktur. En avgörande faktor för att nå miljömålet *Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö* och delmålet *Göteborgs Stad minskar användningen av skadliga ämnen* är att nya effektivare arbetssätt utvecklas och implementeras. Miljöförvaltningen noterar att stadens interna arbete för att minska kemikaliebelastningen på människa och miljö varierar mellan stadens förvaltningar och bolag och det kommer krävas en uppväxling i arbetet hos samtliga för att målen ska kunna nås.

Förvaltningen föreslår att ett liknande koncept som Göteborgs Stads klimatomställningsfunktion skulle kunna inrättas även för arbetet mot en giftfri miljö. Funktionen kommer inte utveckla ännu en handlingsplan för vad staden bör göra, utan likt klimatomställningsfunktionen bredda riskanalysen och utveckla strategiska satsningar. Genom att arbeta med ett antal strategiska satsningar kommer både möjligheter för staden att driva på samhällsomställningen identifieras och beskrivas, samtidigt som en möjlig prioriteringsplan för framdrift, organisering och finansiering utvecklas. En omställningsfunktion ger staden, inom ramen för stadens styrmodell,

möjligheter att testa mer flexibla arbetssätt som till exempel ett missionsdrivet arbetssätt, med andra ord ett arbetssätt som skulle kunna öka takten i genomförandet för en större effekt på kortare tid. Detta bedöms som nödvändigt för att nå stadens miljö- och klimatmål.

Satsningen på en omställningsfunktion skulle innebära en ökad kostnad i form av personal och utredningsresurser (jämför med klimatomställningsfunktionen).

Kunskapsstöd

Motionens intention innebär också att ett kemikaliecentrum i Göteborg skulle utgöra ett kunskapsstöd för privatpersoner och företag att handla giftfritt. Miljöförvaltningen bedömer att det finns stöd att få på annat håll för både företag och privatpersoner; för företag bland annat genom Substitutionscentrum. Det är ett nationellt centrum som stöttar små och medelstora företag, organisationer och offentlig sektor i sitt arbete med att fasa ut och minska mängden skadliga kemikalier. Särskilt fokus ligger på att hjälpa små och medelstora företag.

I motionen angavs vidare att ett centrum i Göteborg skulle samverka med akademien genom att låta staden bli en testarena för olika metoder att minska kemikaliebelastningen på människa och miljö. Här bedömer miljöförvaltningen att inrättandet av en omställningsfunktion för att främja utvecklingen mot en giftfri miljö förutsätter samarbete med akademien på olika sätt, där testarena kan vara ett av sätten. För att skynda på arbetet för ett giftfritt Göteborg bedömer miljöförvaltningen att ett arbete som utgår ifrån stadens styrmodell, med stadens miljö- och klimatmål och tillhörande strategier är optimalt och att stödet bör ske genom att inrätta en omställningsfunktion.

Anna Ledin

Direktör

Svar på remiss: Motion av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum

§ 61, 0072/22

Beslut

Inköps- och upphandlingsnämnden tillstyrker att Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum som ska hjälpa stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå målet om en hälsosam livsmiljö, med de synpunkter som redogörs för i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ärendet

Nämnden har fått en remiss av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum som ska hjälpa stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå målet om en hälsosam livsmiljö.

Handlingar

1. Tjänsteutlåtande den 24 maj 2022
2. Motion om att inrätta ett kemikaliecentrum.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Yrkande

Eva Ternegren (MP) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordförande frågar om nämnden kan besluta enligt förvaltningens förslag och finner att det är nämndens beslut.

Dag för justering

2022-06-22

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-06-15

Vid protokollet

Sekreterare

Emelie Herou

Ordförande

Gustaf Göthberg (M)

Justerande

Eva Ternegren (MP)

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-06-15

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-05-24

Diarienummer N050-0072/22

Handläggare

Ingrid Wadman

Telefon: 031 366 37 96

E-post: ingrid.wadman@ink.goteborg.se

Svar på remiss från Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum

Förslag till beslut

Inköps- och upphandlingsnämnden tillstyrker att Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum som ska hjälpa stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå målet om en hälsosam livsmiljö, med de synpunkter som redogörs för i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Förslaget i Miljöpartiets remiss som inkom till förvaltningen 2022-03-09 innebär att Miljö- och klimatnämnden ska inrätta ett kemikaliecentrum med inspiration från Stockholms Stads kemikaliecentrum. Syftet är att skapa ett målinriktat och långsiktigt arbete för att nå miljömålet "Människan - Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö" i Göteborg stads miljö- och klimatprogram.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att tillsätta mer resurser till kemikaliarbetet på miljöförvaltningen medför kostnader för personal. För att Staden ska kunna nå de kemikalierelaterade målen i miljö- och klimatprogrammet är förvaltningens bedömning att en förstärkning av specialistkompetensen på området kan behövas i staden. Förvaltningen bedömer att kostnaderna därför kan vara motiverade. Eftersom det saknas en strategigrupp i miljö- och klimatprogrammet för kemikaliarbetet i Staden behöver det strategiska arbetet samordnas av miljöförvaltningen. Utökade resurser till kemikaliarbetet har potential att leda till att varor som köps in av förvaltningar och bolag inte innehåller skadliga ämnen. Varorna blir då lämpliga för återanvändning och återvinning vilket främjar den cirkulära ekonomin.

Bedömning ur ekologisk dimension

Ny forskning från Stockholm Environment Institute (SEI) visar att planetens gräns för utsläpp av kemikalier är nådd, och inom Staden används kemiska produkter och varor som innehåller hälso- och miljöskadliga ämnen. Skadliga ämnen som hamnar i miljön kan vara giftiga, långlivade, och tas upp av levande organismer. Staden behöver öka takten i kemikaliarbetet för att nå målen i miljö- och klimatprogrammet och en samordning av insatserna på miljöförvaltningen skulle underlätta arbetet.

Bedömning ur social dimension

Barn är känsligare för kemikalier än vuxna och gynnas därför i ännu större utsträckning av ett bra kemikaliearbete. Ur arbetsmiljösynpunkt är kemikaliearbetet viktigt för att förhindra att anställda inom Staden utsätts för skadliga ämnen. Ökade resurser till Stadens kemikaliearbete skulle i stort sett gynna alla medborgare i Staden eftersom de allra flesta kommer i kontakt med Stadens verksamheter på ett eller annat sätt, exempelvis genom sitt boende, anställning, eller besök i Stadens lokaler.

Ärendet

Nämnden har fått en remiss av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum som ska hjälpa stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå målet om en hälsosam livsmiljö.

Nämndbehandlat svar ska skickas till stadsledningskontorets förvaltningsbrevlåda stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se senast 2022-08-25.

Beskrivning av ärendet

Enligt remissen är syftet med förslaget att skapa ett målinriktat och långsiktigt arbete som krävs för att nå miljömålet "Människan - Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö" i Göteborg Stads miljö- och klimatprogram.

I dagsläget pågår ett kemikaliearbete i olika former inom Staden och i näringslivet.

I miljö- och klimatprogrammet finns miljömålet att göteborgarna har en hälsosam livsmiljö, med delmålet att Göteborgs Stad minskar användningen av skadliga ämnen. Det innebär att antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen som används i stadens verksamheter ska vara nära noll 2030 och antal kemiska produkter som innehåller prioriterade riskminskningsämnen ska halveras till 2030. Sju strategigrupper har utformats som en del i genomförandet av miljö- och klimatprogrammet. Strategigrupperna ska samverka med näringsliv, invånare, akademi, andra städer och andra aktörer för att genomdriva programmets mål. Det finns ingen strategigrupp särskilt tillägnad kemikaliearbetet.

Enligt miljö- och klimatprogrammet ska Stadens bolag och förvaltningar införa miljöledningssystem efter en stadengemensam modell. Att ha koll på både inköp och användning av kemikalier utgör en del av arbetet. När det kommer till riskbedömning av kemiska produkter och information om kemikalieinnehållet i varor kan det vara svårt för Stadens verksamheter att själva ha expertisen som behövs för att arbeta med frågorna. Det gäller särskilt om verksamheten inte är kemikalietyngd och det därför inte finns någon specialist på kemikalieområdet. Det är viktigt att det finns en expertfunktion på miljöförvaltningen som verksamheter kan få stöd från i kemikaliearbetet.

På miljöförvaltningen finns en heltidstjänst tillägnad arbetet med Sveriges miljömål "Gifrfri miljö". Miljöförvaltningen sammankallar en fokusgrupp för kemiska ämnen och substitution där miljökontaktpersoner från kemikalietyngda verksamheter är med, samt förvaltningen för inköp och upphandling.

På förvaltningen för inköp och upphandling finns miljöspecialister som ställer kemikaliekraV i upphandlingar och följer upp kraven i systematiska ramavtalsuppföljningar. Vid kravställning och uppföljning av kemikaliekraV skulle det

vara av stor nytta att samarbeta med ett kemikaliecentrum på miljöförvaltningen, exempelvis för att tolka kemiska analysrapporter.

Substitutionscentrum som verkar utanför Stadens organisation är en oberoende kunskapspartner till både näringsliv och offentlig sektor som vägleder företag för att hitta bättre alternativ. RISE har fått uppdraget av regeringen att vara värd för Substitutionscentrum.

Stockholms Stads Kemikaliecentrum täcker in flera av ovan nämnda funktioner, exempelvis framtagandet och uppföljning av kemikaliekraV i upphandlingar, och stöd till näringslivet.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen för inköp och upphandling ställer sig positiv till att Miljöförvaltningen får ökade resurser till arbetet med kemikaliefrågor. Stadens förvaltningar och bolag kommer att dra nytta av ytterligare stöd i kemikaliearbetet inom ramen för det systematiska miljöarbetet. Kemikaliefrågor kräver specialistkunskap och det skulle vara fördelaktigt att samordna kunskapen i Staden till exempel genom ett Kemikaliecenter på Miljöförvaltningen.

Vad uppdraget om ett kemikaliecentrum på Miljöförvaltningen ska innehålla behöver anpassas efter Göteborgs Stades styrning och inte direkt kopieras från Stockholms Stads modell. Till exempel anser förvaltningen att ansvar för inköpsfrågor och krav i upphandlingar fortsatt bör ligga på respektive styrelse och nämnd. Men förvaltningen ser positivt på om ett kemikaliecentrum skulle kunna fungera rådgivande och ge stöd i uppföljning av krav.

Ingrid Wadman

Linda Nilsson

Miljöspecialist

Hållbarhetschef

§ 91 **N230-0465/22**

Lokalnämndens yttrande på motion om att inrätta kemikaliecentrum

Beslut

Lokalnämnden tillstyrker förslaget i motionen av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta kemikaliecentrum i Göteborg.

Handling

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2022-05-18.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret.

Justeringsdag:

2022-06-22

Sekreterare

Tim Segerberg

Ordförande

Christer Holmgren (M)

Justerande

Thomas Larsson (MP)

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-05-18

Diarienummer N230-0465/22

Handläggare

Miljösamordnare Cecilia Tammgren

Miljöutredare Kemikalier Christina Moberg

Telefon: 031-365 0347/031-365 0236**E-post: cecilia.tammgren@lf.goteborg.se****christina.moberg@lf.goteborg.se**

Kemikaliecentrum

Förslag till beslut

Lokalnämnden föreslås tillstyrka förslaget i ”Motionen av Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att inrätta ett kemikaliecentrum” i Göteborg.

Sammanfattning

Miljöpartiets Helena Norin och Karin Pleijel har inkommit med motion till kommunfullmäktige som avser att Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum. Syftet är ett resurscentrum för stadens invånare och verksamheter som erbjuder kunskapsstöd i kemikaliefrågor samt är test-arena mellan staden och akademien för olika metoder som kan påskynda arbetet med minskad kemikaliebelastning på människan och miljö.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Bedömningen är att det inte kommer bli någon direkt ekonomisk påverkan på Lokalnämnden. Genom en övergripande effektivisering av kemikaliearbetet, framför allt för de som arbetar med kemikaliefrågor på förvaltningen idag, kan det indirekt leda till en kostnadseffektivisering.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ett ekologiskt perspektiv är att lokalförvaltningens arbete för en giftfri miljö skulle påverkas positivt av ett kemikaliecentrum i Göteborgs Stad.

Lokalförvaltningen bedömer en positiv effekt genom ökat stöd i kemikaliefrågor och understödande av nätverkande av denna centrala funktion. Lokalförvaltningen bedömer också att det på sikt förenklar och tydliggör kravställning gällande kemikaliearbetet och kunskapsöverföring. Dessa positiva konsekvenser ser lokalförvaltningen kunna bidra till ökad takt av utfasning av farliga kemikalier i lokaler vid byggnation och underhåll. På så sätt bidrar detta till arbetet med giftfria miljöer i skolor och förskolor, vilket understryks i motionen är av stor vikt eftersom barn är extra känsliga mot kemikalier.

Lokalförvaltningen anser att ett kemikaliecentrum skulle kunna förse förvaltningar och bolag, samt invånarna, i staden med utbildning, vilket i sin tur skulle stärka den generella kemikaliekompetensen i staden. Ökad kompetens skulle underlätta val vid inköp av diverse produkter och material samt upphandling av kemiska produkter och i entreprenader. Detta skulle bidra sammantaget till Sveriges miljömål om giftfri miljö och således minskar hotet mot människors hälsa samt bidra till minskad spridning av miljöfarliga ämnen.

Ur ett långsiktigt perspektiv skulle ett lokalt kemikaliecentrum i staden bidra till positiv utveckling av det strategiska arbetet mot kemikalier. Det är i enlighet med Miljö- och klimatprogrammets miljömål ”Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö”. Det är också i enlighet med första delmålet för människan ”1. Göteborgs Stad minskar användningen av skadliga ämnen”. Detta eftersom det tillkommer både nya ämnen och ny kunskap om ämnens effekt över tid som behöver behandlas. Lokalförvaltningen ställer sig positiv till detta då informationen om ämnena och dess effekt kan kommuniceras enhetligt ut till stadens förvaltningar och bolag.

Bedömning ur social dimension

Ett kemikaliecentrum skulle kunna generera ett mer enhetligt arbetssätt för stadens invånare, förvaltningar och bolag kring kemikaliefrågan, samt stärka samverkan mellan dessa. Det skulle stärka alla invånares möjlighet att ta till sig information om kemiska produkters påverkan och möjlighet att göra aktiva val för en mer hälsosam livsmiljö.

Bilagor

Inga bilagor.

Ärendet

Lokalnämnden ska ta ställning till om de tillstyrker, avstyrker eller inte tar ställning till motionen om att Miljö- och klimatnämnden får i uppdrag att inrätta ett kemikaliecentrum som ska hjälpa stadens invånare och verksamheter att tillsammans nå målet om en hälsosam livsmiljö.

Beskrivning av ärendet

Miljöpartiets Helena Norin och Karin Pleijel har inkommit med motion till kommunfullmäktige som avser inrättande av ett kemikaliecentrum för staden. Syftet är att centrat ska bli ett resurscentrum för staden som erbjuder kunskapsstöd i kemikaliefrågor, samt en test-arena mellan staden och akademien för olika metoder som kan påskynda arbetet med minskad kemikaliebelastning på människa och miljö.

Lokalförvaltningen ser att ett kemikaliecentrum kan hjälpa stadens bolag och förvaltningar i arbetet med miljömålet ”Människan – Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö” ur stadens Miljö- och klimatprogram. Detta centrum kan gynna Lokalförvaltningen genom ökat centralt kunskapsstöd och vägledning gällande kemikalier. Effekterna av stödet ses kunna stärka det strukturerade arbetet med minskning av användandet av skadliga ämnen och utfasning av farliga kemikalier i projektering, byggnation och förvaltning av Lokalförvaltningens lokaler och på så sätt bidra till en positiv utveckling av miljömålet.

Vid inrättandet av kemikaliecentrumet bör Miljö- och klimatnämnden utreda vilket stöd som stadens förvaltningar och bolag kan förse med.